

הדחפור המשתולל תבע השבוע קורבן נוסף.

במשך השנים, הרס באכזריות תאוות-גית את כל סימני-הדרך של הארץ והעם. בשיגעון של הרס.

כפרים ערביים ואתרים עיבריים, עצים עתיקים ובניינים היסטוריים — כולם נפלו קורבן לחול המטורף.

אך נסתנימו קרבות ששת הימים, הרס הדחפור את הסימטאות הצרות, שהובילו אל הכותל המערבי, ושהפכו את הגישה אליו לחווייה בלתי-נשכחת. אחרי גמר הר-מלאכה, נשאר לפני הכותל משהו הדומה למיגרש-חינה ענקי. הכותל עצמו התגמד לקיר בלתי-מרשים.

רק בנס לא בוצעה או מלאכה נוראה אחרת. דויד בן-גוריון תבע להרוס את חור-מת העיר העתיקה, מפני שאינה עברית אלא תורכית. ברבע הראשון מצא תומכים רבים לרעיון, ובניהם גם טדי קולק. אולם השיכרון עבר במהרה, והמלאכה היתה קשה מדי מכדי להתבצע בחיפזון. החומה ניצלה.

השבוע עלה הדחפור על אתר היסטורי אחר, החרת בליבו של כל ישראלי שלחם במלחמת העצמאות. החושות של אוסר-רש רש, שעליהם הונף הדגל הישראלי המאול-תר בידי "סאשה הפוליטרוק", קציני-תרבות של הפלמ"ח, כאשר הגיעו אליהם כוחות צה"ל בשלהי המלחמה, נהרסו בהשתוללות מטורפת חדשה של הדחפור.

החולה הממשית היחידה המחברת את אילת אל עברה — נעלמה מן הנוף, כדי לפנות מקום לשיכונים שהפכו סימן-היכר וסמל לאומי לישראלי המכוער.

מנגנון

אבני הגזית

המתגלגלות

פעם היה קיים בארץ-ישראל המושג "מוהאראם". זהו שמו של חודש בלוח הר-מוסלמי, ובמועד זה היו מסתיימים חוזרי-השכירות בארץ. כי בימים ההם עוד לא היו הדיירים בעלי-הדירות, ובהגיע ה"מר-חאראם" היתה נערכת נדידת-דיירים כלי-לית.

האחד בינואר הפך עתה תאריך דומה. באותו יום נדדו כמה וכמה מבכירי הר-פקידים והקצינים ממישרה למישרה. השינואה של גולדה. הראשונים שעל נדידתם נודע ברבים היו ראשי צה"ל. ראש אג"ם בא במקום הרמטכ"ל, העובר לכהן נת שר בממשלה (ראה מיסגרת), כשמקומו של ראש אג"ם נתפס עליידי קצין בכיר אחר, מטובי המוחות האיטראטגיים של צה"ל.

חילופין אלה לא יחלישו את צה"ל, וייר-סיפו כוח נוסף לממשלה.

השבוע נודע על חילופין נוספים. בר-ראש מישרה-החוזן יבוא מנכ"ל חדש, מר-דכי גזית, במקום גדעון רפאל.

תוכנית זו, כמו החילופין בצה"ל, היתה ידועה זה מכבר ליודע-ידבר. גם לה יש רקע מעניין ביותר.

כי רפאל הוא שנוא-נפש של גולדה מאיר, שסילקה אותו מעמדת-מפתח כשהיא כיהנה כשרת-החוזן. כאשר מרתה גולדה את משרדה לצבא אבן, מיהר זה להחזיר את רפאל לצמרת המישרה, יהיה תאמן לה. שמי שנדפק עליידי גולדה, מיהר גולדה אותה שעה הרחיק אבן מעמדות-ההשפעה את נאמני-גולדה, ובראשם שימחה ("שימ-חת קנתית") דיין, שהוא עכשיו יועצה המדיני של ראש-הממשלה.

תכונה נדירה. אולם שינאתה של גולדה אינה סגולה מספקת כדי להישאר בתפקיד בכיר במישרה-החוזן. במשך הזמן אפסה גם האהבה בין אבן ורפאל. רפאל נשאר בלי גב.

נוצר מצב משונה בצמרת מדיניות-ה-חוזן: גולדה החליטה את החלטותיה מעל לראשו של אבן, ואבן החליט מה שהחליט (המשך בעמוד 18)

העולם הזה הודיע על כך לפני חצי שנה, במדור תשקיף, או התלוצצו במיטת-רונות מישרה-החוזן שהפירסום הציל את מעמדו של רפאל לכמה חודשים נוספים.

לרב-ארץ חיים בר-לב

לרב-ארץ חיים בר-לב, שגם רב.

בעוד כמה שבועות אתה עומד לפשוט את מדי צה"ל, וללבוש את הבגדים האזרחיים של שר בממשלת ישראל.

אני שמח שאני חי במדינה שבה אני, אדם שוחרר-שלום, יכול לשמוח על כך שקצין בכיר מצטרף לממשלה. באיזו מדינה אחרת יכול אדם להאמין שגנרל מקצועי יחוק בממשלה את האגף המתון, ולא את האגף הלאומני הקיצוני? (פאציפיסט זר לא יאמין לי — אבל אני הייתי שמח עוד יותר אילו היה רמטכ"ל משוחרר שני, הגנרל יצחק רבין, מצר-טרף אף הוא לממשלה.)

אני שמח שאתה מצטרף לממשלה. אני שמח שאתה מוסר את תפקיד הרמטכ"ל בידי מפקד שגדל בהתיישבות העובדת, וכי זה מוסר את תפקידו הנוכחי בידי קצין שגם הוא איש ההתיישבות, ויחזור תודעה דמוקרטית עמוקה.

צה"ל יוסף למלא את פקודות הממשלה האזרחית, והממשלה עצמה תהיה קצת יותר טובה בגלל נוכחותך בה.

ברם, הייתי רוצה להשמיע באוזניך מחשבה מסוימת לגבי תפקידך בה.

לפי הדיווח, סוכם שאתה תכהן בממשלה זו בתפקיד שר-המיסחר והתעשייה.

אני סבור שתהיה זאת טעות מצידך.

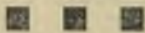
אמנם, התפקיד עצמו חשוב. בידי איש-ביצוע כלכלי, המעורר בהי המשק, זהו תפקיד רב-אפשרויות. אך בנסיבות הגור-כחיות, טמונה בו מלכודת אוטומטית.

אין זה סוד כי שר-המיסחר והתעשייה האמיתי בישראל הוא פינחס ספיר. לא חשוב איפה יושב ספיר — במישרד-האוצר, במישרד-ראש-הממשלה, אפילו במישרד-התקשורת — בכל מקום הוא ינהל מישרד זה.

כי פינחס ספיר, אדם בעל כושר-עבודה מדהים וזיכרון פנומנאלי לפרטים, הקים את רוב המפעלים השייכים למישרד זה — לטובה או לרעה. מזה שנים רבות הוא מחליט את כל ההחלטות — אף הקטנות ביותר — הנוגעות לחיי המשק.

כל מיפועל חשוב הוא, מבחינה מסוימת, התינוק שלו — תינוק שגור, שחלף, שהצליח או שסרחה. איך אפשר לדרוש ממנו להניח מידיו את חובות האבהות?

כל שר שניכנס למישרד המיסחר והתעשייה התנסה בכך. חיים צדוק וזאב שרף היו שניהם מקובלים על ספיר כשקיבלו לידיהם את התפקיד. אבל היחסים התקלקלו לאחר מכן. והיה זה פלא אילו קרה הדבר אחרת. הם רצו להיות עצמאיים. ספיר רצה לתת להם עצמאות. אבל הנסיבות עצמן, מיבנה המשק ודרך קבלת ההחלטות — מגעו עצמאות זאת.

יתכן שיש מקום לשר-מיסחר והתעשייה, אם הוא אדם המוכן להתאים את עצמו לקצב-העבודה של ספיר, לדרכי-מחשבתו, לאופי שיקוליו. כלומר: אם הוא מוכן לשמש מעין ראש-אג"ם כלכלי בצד הרמטכ"ל הכלכלי, שהוא ספיר. אחרת, יתקלקלו היחסים מאליהם.

ואני דווקא מקווה שהיחסים בינך ובין פינחס ספיר לא יתקלקלו.

תהיה דעתי על ממשלה זו כאשר תהיה — ואיני נמנה עם חסידיה המושבעים ביותר — הרי אני מבחין היטב בין האגף ההרפתקני, הנוקשה והמסוכן שבממשלה לבין האגף המתון-יח-סית, האחראי והזהיר. בראש אגף זה עומד, באופן טבעי, פינחס ספיר. ואתה, כך אני מקווה, תהפוך לאחד מחלקיו החשור-בים ביותר.

אולם כשר-המיסחר והתעשייה תביא לאגף זה פחות תועלת מאשר בתפקיד כלשהו, שישמור על זיקתך לענייני ביטחון ומדיניות.

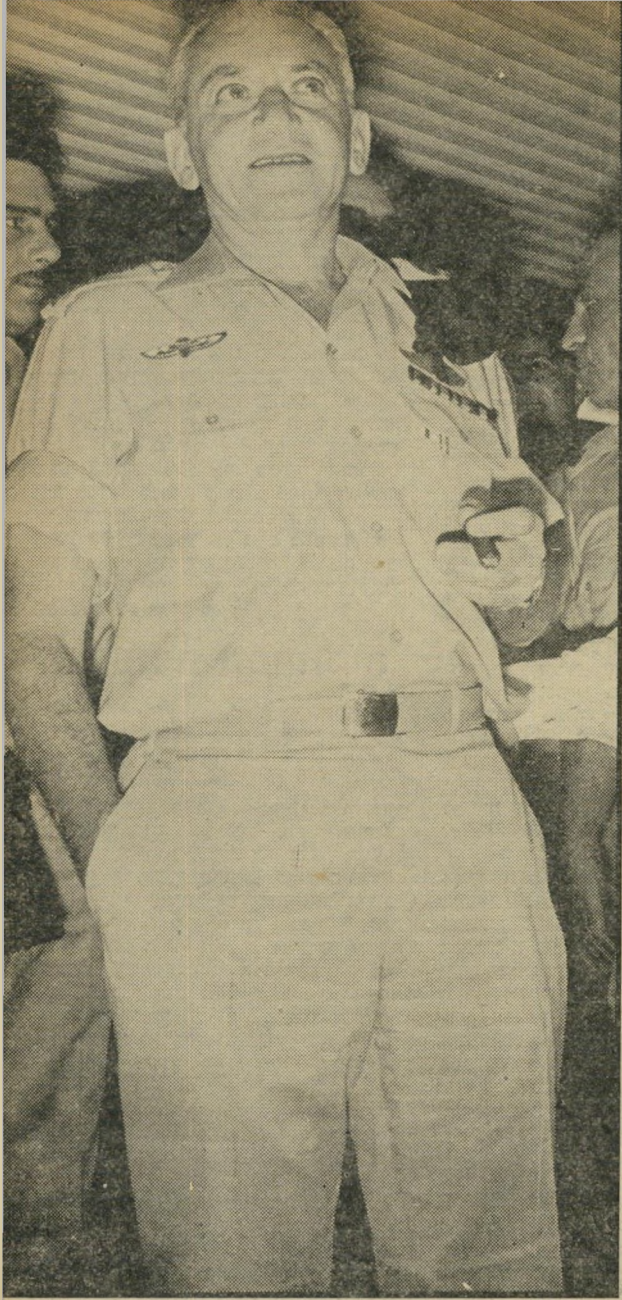
לכן הייתי מייפץ (אילו נתבקשה עצתי) שתלמד בסוגיה זו (ובה בלבד!) לקח מכהונתו של מנחם בגין בממשלה. הוא לא נטל לידי תיק. הוא שימש כשר בלי תיק. בתור שכזה, היה חופשי להתבטא כאוות נפשו בענייני מדיניות וביטחון, מבלי שאיש התמרמר על חריגה מתפקיד. הוא היה חופשי לטפל בנושאים אלה.

זהו המעמד המתאים ביותר לך, לדעתי.

ממשלה זו מטפלת בהחלטות הרוח-גורל בשטח המדיני והביט-חוני, מבלי שלרוב חבריה ישנה ההכשרה המינימלית לכך.

החלטות בעזות משמעות כבירה מתקבלות במישריות מתרידה, ללא מחקר מתאים, ללא דרך נאותה לגיבוש החלטות מסוג זה.

כשר בלי תיק (או כשר המדינה), כפי שמציעים להסב תואר (זה) תהיה חופשי להקדיש את כל מירצך לעניינים מדיניים וביטחוניים. תוכל להתמסר לשאלות מיוחדות. למשל: לגיבוש

נוהל חדש ליחסים בין הממשלה ומערכת-הביטחון. לתיאום בין המדיניות והביטחון. (ועוד ועוד.)

תוכל להתבטא באופן חופשי. הציבור מקווה לשמוע ממך על נושאים אלה, דווקא מפני שאתה תהיה טרי בממשלה. שבכי נסו לשיגרה אימה בארבע וחצי שנות הכיבוש. וגם מפני שאתה בא ממקום שבו יש, באופן טבעי, נקודת-ראות אחרת, היבט אחר, וזויתראייה אחרת.

פשוט חבל להקריב כל אזה עז מיזבח המיסחר והתעשייה.

ויש לי עוד סיבה למישאלה זו. אודה בה בגלוי. אתה רכשת לך יוקרה, שהיא מבחינה מסוימת יחידה במינה. לכל רמטכ"ל רחש הציבור יחס שונה, בהתאם לאופיו. ליגאל ידיו ולחיים לסקוב היה לציבור רספקט. משה דיין הוא, כידוע, בעל כאריומה. ליצחק רבין, המסוגר והמופנם, גילה הציבור יחס של אמון וביטחון.

לך רחש הציבור אהבה.

זהו נכס יקר — לא רק לך, אלא לציבור. אין אישים רבים בארץ שזכו ליחס כזה, ובאופן כללי כזה. אילו הוצע לך תפקיד שר-הביטחון, או אפילו תפקיד ראש-הממשלה — היה הציבור מקבל זאת בשימחה, ללא היסוס.

בשעת-חירום, יכול איש כמוך לאחד את הציבור, מקצה אל קצה, אולי יותר מכל אדם אחר.

נכס יקר זה עלול להשתק בתפקיד כלכלי פרוי-זאי, כמו זה של שר-המיסחר והתעשייה.

תוך שבועות מעטים יזהה אותך הציבור עם תפקיד זה. תוך כמה חודשים תהיה משובץ, בתודעת הציבור, במיטגרת כלכלית. הבעיות הכלכליות, השערוריות הכלכליות הכרוניות, ההחלטות הכלכליות שתצטרך לקבל — כל אלה ישנו את תדמיתך. כל החלטה כלכלית שתתקבל — תועיל למישהו, ותזיק למישהו. עמותך בשאלות שכר, תוספת-יוקר, יישוב טיכסוכי עבודה — יקימו לך, בהכרח, ידידים ואויבים.

זה יהיה חבל. יש אנשים הרבה המסוגלים למלא בארץ תפקיד כלכלי-מינהלני. יש רק בר-לב אחד.

באיחולי הצלחה,

אורי אשכול